ל״ג בעומר

א. בנוגע דער שמחה אין דעם טאָג פון ל״ג בעומר, ווערן געבראַכט כמה טעמים ומהם:

א) די תלמידים פון ר׳ עקיבא (וואָס „מתו מפסח ועד עצרת״[1]) „פסקו מלמות״[2].

ב) ס׳איז הילולא דרשב״י[3] — דער יאָרצייט פון רשב״י[4] (וואָס ער האָט אָנגעזאָגט אַז מען זאָל זיך פרייען ביום הסתלקותו[5]).

אַלע ענינים פון תורה זיינען בדיוק. דאַרף מען זאָגן, אַז ס׳איז פאַראַן אַ שייכות בתוכן וענין צווישן די צוויי מאורעות הנ״ל, נוסף ע״ז וואָס רשב״י איז תלמידו של רע״ק.

דאַרף מען פאַרשטיין: וואָס איז די שייכות צווישן דעם וואָס תלמידי רע״ק „פסקו מלמות״ צו הילולא דרשב״י?

ולכאורה, אדרבה — ס׳איז אַ דבר והיפוכו: רשב״י איז דאָך געווען איינער פון די חמשה תלמידים פון ר׳ עקיבא וואָס זיינען געבליבן לעבן און „הם העמידו תורה״[6]. הייסט עס דאָך, אַז די שמחה דערפון וואָס תלמידי רע״ק פסקו מלמות איז מדגיש ווי ל״ג בעומר איז אַ טאָג וואָס רשב״י, און די אַנדערע תלמידים (והאחרונים) דרע״ק, בלייבן בחיים — דער היפך פון הסתלקות (דרשב״י)!

ווי״ל הביאור אין דעם: אין דעם יום ההסתלקות פון אַ צדיק קומען זיך צוזאַמען „כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו״[7], וואָס דאָס (מעשיו וכו׳) זיינען חייו האמתים[8], איז פאַרשטאַנדיק, אַז ביום ההסתלקות[9] דערגרייכט ער זיין שלימות[10], און דאָס איז מאיר בגילוי.

און וויבאַלד אַז די עבודה פון רשב״י איז געווען היפך פון די (כ״ד אלף תלמידי רע״ק ש)מתו[11], זי איז אַן עבודה וואָס ברענגט צו „פסקו מלמות״ (כדלקמן) — דעריבער איז זיין הילולא (ווען שלימות עבודתו איז מאיר בגילוי) אין דעם טאָג פון „פסקו״ — ל״ג בעומר[12].

מען דאַרף אָבער פאַרשטיין: וויבאַלד אַז פון די חמשה תלמידי רע״ק איז דוקא

---

1) יבמות סב, ב.

2) מאירי שם בשם הגאונים. טושו״ע (ודאדה״ז) או״ח סתצ״ג ס״ב (ס״ה).

3) זח״ג רצו, ב. ועייג״כ זח״א ריח, א.

4) פע״ח שער ספירת העומר פ״ז. ובכ״מ.

5) עיין פע״ח שם. וראה ד״ה להבין ענין הילולא דרשב״י בסה״מ אדה״ז תקס״ד (ע׳ קא) ועוד — בטעם שעושין שמחה אף שנקבע תענית על מיתת צדיקים. וראה לקו״ש ח״ז ע׳ 343 בהערה, וש״נ.

6) יבמות שם. — ובב״ר (פס״א, ג) וקה״ר (פי״א, ו) ז׳ תלמידים.

7) אגה״ק סי׳ זך.

8) ראה ביאור אגה״ק הנ״ל „נודע שחיי הצדיק אינם חיים בשרים*, כ״א חיים רוחניים״.

9) להעיר ממש״נ: ויהיו חיי גו׳ שני חיי שרה (כולן — ביום אשר) ותמת שרה.

10) ראה בענינינו — סידור שער הל״ג בעומר (דש, סע״ב ואילך).

11) להעיר מזח״ב קצ, ב.

12) ראה שער הכוונות ענין ספה״ע דרוש יב: רשב״י ע״ה הוא מחמשה תלמידיו הגדולים של ר״ע ולכן זמן שמחתו ביום ל״ג לעומר כפי מה שביאר לעיל ביום ל״ג לעומר (ע״ש).

---

*) כנראה צ״ל „בשריים״ (ב׳ יודין), כמו „רוחניים״ שבהמשכו.

די הסתלקות פון רשב"י געווען בל"ג בעומר, דאַרף מען זאָגן אַז דער ענין פון „פסקו מלמות" האָט אַ שייכות מיוחדת צו אים, מערער ווי צו די אַנדערע פיר תלמידים —

מיט וואָס איז רשב"י אויסגעטיילט בענין זה פון די אַנדערע פיר תלמידי רע"ק?

ב. וי"ל בהקדים הביאור אין דעם מאמר חז"ל[13] אַז די כ"ד אלף תלמידי ר' עקיבא „לא נהגו כבוד זה לזה". דלכאורה תמוה:

ר' עקיבא איז דאָך דער בעל המאמר אַז „ואהבת לרעך כמוך — זה כלל גדול בתורה"[14]. היינט ווי קען זיין, אַז תלמידיו — וואָס תורת אמת רופט זיי אַן תלמידי רע"ק — זאָלן ניט נוהג זיין כבוד זה לזה?

איז איינער פון די ביאורים אין דעם[15]: יעדערער פון די תלמידי רע"ק האָט געהאַט זיין וועג ווי ער האָט פאַרשטאַ־נען תורת רבו[16] און לויט דעם געדינט דעם אויבערשטן (ביי איינעם איז דער עיקר געווען — אהבת ה', ביי אַ צווייטן — יראת השם, אא"וו): איז יעדערער געווען אַזוי דורכגענומען[17] מיט זיין אופן הלימוד והעבודה, ביז אַז ביי יעדן פון זיי האָט זיך אָפּגעלייגט אַז דער וואָס פאָלגט ניט נאָך דעם דרך, פעלט אים אין שלימות.

און וויבאַלד זיי זיינען געווען תלמידי רע"ק וואָס האָט זיך „געקאָכט" אין דעם ענין פון „ואהבת לרעך כמוך", האָט יעדערער פון זיי זיך ניט באַנוגנט מיט דער אייגענער עלי' מחיל אל חיל, נאָר ער האָט זיך משתדל געווען צו משפיע זיין אויף אַלע זיינע חברים אַז אויך זיי זאָלן דינען דעם אויבערשטן דוקא אויף זיין דרך.

און ווען די אַנדערע תלמידים האָבן ניט מקבל געווען דעם דרך (זייענדיק דורכגענומען מיט זייער דרך העבודה) — איז „לא נהגו כבוד זה לזה": זייענ־דיק אנשי אמת (ניט ח"ו „אחת בפה ואחת בלב"[18]), האָט ניט געקענט זיין קיין ריכטיקער רגש של כבוד פון איינעם צום צווייטן, היות אַז לדעתו האָט ביים צווייטן געפעלט אין שלימות דעבודתו ית'.

ג. וויבאַלד אַז זיי זיינען געווען תלמידי רע"ק, איז פאַרשטאַנדיק, אַז אַט דער סדר העבודה פון תלמידי רע"ק — צו זיין אַזוי שטאַרק איינגעטאָן יעדערער אין זיין אופן העבודה, ביז ניט צו געבן קיין אָרט אַז אַן אַנדער דרך קען אויך האָבן שלימות — האָט אַ שרש אין עבודת רע"ק עצמו.

וי"ל די הסברה בזה: רבי עקיבא איז כל ימיו געווען בתשוקה און אין דעם ענין פון מסירת נפש. ווי די גמרא[19] זאָגט, אַז ר' עקיבא האָט געזאָגט לתל־מידיו: „כל ימי הייתי מצטער . . מתי יבוא לידי ואקיימנו".

מסירת נפש איז אַן ענין וואָס נעמט דורך דעם מענטשן אינגאַנצן. ווען

13) יבמות שם.

14) ספרא עה"פ (קדושים יט, יח).

15) ראה בכ"ז גם לקו"ש ח"ז ע' 3־342. וראה גם חל"ב ע' 149 ואילך.

16) כי אין דעותיהן שוות (ראה ברכות נח, א. סנה' לח, א). וראה אבות (פ"ב מ"ט־י) ה' תלמידים היו לו לריב"ז א"ל צאו וראו איזו היא דרך טובה שידבק בה האדם, וכאו"א אמר דבר שונה מכל השאר. — וראה המשך תער"ב פרק יג.

17) להעיר מתניא פ"ה „והוא יחוד נפלא כו' מכל צד כו' דם ובשר כבשרו כו'".

18) רש"י וישב לז, ד.

19) ברכות סא, ב.

איינער שטייט אין מסירת נפש, בלייבט ניט קיין זאַך בנפשו וכו׳ וואָס זאָל ניט דורכגענומען ווערן פון דער מסירת נפש.

און דאָס איז אויך געווען דער סדר עבודה פון די כ״ד אלף תלמידי ר׳ עקיבא:

זיי האָבן מקבל געווען פון ר׳ עקיבא׳ן אַט די תשוקה צו מסירת נפש, ובמילא איז יעדער ענין פון עבודת ה׳ ביי זיי געווען מיט אַ מסירת נפש, פאַרנומען און דורכגענומען זייער גאַנצע מציאות. זיי זיינען געווען אַזוי איבערגעגעבן צו דעם ענין בכל לב ונפש, ביז אַז ס׳איז (באותה שעה) ניט געווען קיין אָרט פאַר אַ צווייטן ענין.

ד. אעפ״כ, ניט קוקנדיק אויף דעם גודל העילוי פון זייער עבודה, איז עס געווען ניט כפי הכוונה בשלימותה.

די עבודה פון מסירת נפש אַליין ברענגט דעם מענטשן צו „רצוא" — וועלן „אַרויסגיין" פון וועלט און אויסגיין צום אויבערשטן בכלות הנפש: און דעריבער, אע״פ אַז פאַר זיי איז עס אַן עילוי גדול ביותר — עבודה מתוך מסירת נפש — איז עס ניט כפי שלימות הכוונה, ווייל די כוונה עליונה איז אַז דער מסירת נפש, „רצוא", זאָל אַראָפּקומען און נאָכמער ברייגנען צו „שוב", ממשיך זיין אלקות למטה[20]. וואָס דאָס ווערט אויפגעטאָן דורך אַן עבודה מסודרה דוקא, עבודה ע״פ טעם ודעת.

ווי״ל אַז דאָס איז אויך דער פירוש (הפנימי) פון מחז״ל[13] „וכולן מתו . . מפני שלא נהגו כבוד זה לזה והי׳ העולם שמם": וויבאַלד אַז זייער עבודה איז געווען אין אַן אופן פון מסירת נפש ורצוא, איז דער עולם, די וועלט למטה, געווען „שמם" — ניט אַ מקום דירה „ישב אדם שם" נאָר ע״ד מדבר דקדושה[21], ס׳איז ניט געווען קיין המשכת אלקות באופן דעיקר בקביעות למטה.

און דאָס איז געווען דער אויפטו פון די חמשת תלמידים וואָס „הם העמידו תורה" — די עבודה פון „שוב"[22].

— זיכער איז אויך ביי די תלמידים, תלמידי רע״ק, געווען די מסירת נפש. ביי זיי איז עס אָבער געווען אדרבא — אין דעם אופן בשלימות ווי ס׳איז געווען ביי ר׳ עקיבא רבם, וואָס זיין „רצוא" איז געווען אין אַן אופן פון „נכנס בשלום (ובמילא האָט עס געבראַכט צו) ויצא בשלום"[23]: זיין מסירת נפש ורצוא איז געווען מלכתחילה, ווען „נכנס (אין אַן אופן פון) בשלום" — באופן אַז דאָס זאָל אים ברענגען שפעטער צו „יצא בשלום" „שוב": זיין וועלן זיך באַהעפטן צום אויבערשטן מיט אַ כלות הנפש אָן קיין הגבלה, האָט אים געבראַכט צו אַ תוס׳ חיות ביז בשלימות — אין דער עבודה פון המשכת אלקות למטה.

---

20) ראה תו״א כה, ב. ד״ה כתוב באוה״ח בסה״מ אדה״ז אתהלך לאזניא (ס״ע לג). ובארוכה — ד״ה וכל הלבבות באוה״ת אחרי (כרך ב ע׳ תקלח). ד״ה אחרי מות תרמ״ט. לקו״ש ח״ג ע׳ 988 ואילך.

21) ראה לקו״ת במדבר ב, ג. שם ד, ג ואילך.

22) ראה תו״א שם, שלכן הי׳ רע״ק מקור כל תורה שבע״פ דכולהו אליבא דרע״ק (סנהדרין פו, רע״א), כי תורה היא מבחי׳ תיקון. ע״ש.

23) חגיגה יד, ב (כגירסת הע״י. ירושלמי שם פ״ב ה״א). וראה תו״א שם. ד״ה אחרי מות שם בסופו. לקו״ש שם (ע׳ 990). ועוד.

ה. ויש לומר ע״ד הרמז, אַז דאָס איז דער טעם פאַרוואָס ל״ג בעומר איז אין דעם טאָג פון ח״י אייר:

ס׳איז ידוע דער פתגם פון רבותינו נשיאינו[24] בנוגע צו ח״י אלול, אַז דאָס איז דער טאָג וואָס „גיט אַ חיות״ אין דער עבודה פון אלול. ועד״ז קען מען זאָגן בעניננו, אַז ח״י אייר (ל״ג בעומר) „גיט אַ חיות״ אין דער עבודה פון חודש אייר.

די הסברה אין דעם: וועגן די חדשים ניסן ואייר איז ידוע[25], אַז ניסן — חודש הראשון — איז כנגד מדת החסד, און אייר — חודש השני — איז כנגד מדת הגבורה.

וואָס דאָס איז איינער פון די ביאורים אין דער שייכות פון פטירת תלמידי ר׳ עקיבא מיט ימי הספירה (וואָס עיקרם איז בחודש אייר[26]) — ווייל די עבודה פון אייר איז אין דעם קו הגבורה, העלאה ממטה למעלה, רצוא.

קומט ל״ג בעומר און „גיט אַ חיות״ אין אַט דער עבודה, אַז דער רצוא והעלאה זאָל ניט זיין אין אַן אופן וואָס ברענגט צו „למות״ און „עולם שמם״, נאָר אדרבה — עס ברענגט אַ חיות (לעבן) אין דער עבודה, אַז זי זאָל ברענגען צו דער עבודה פון שוב[27] — „(נכנס בשלום ו)יצא בשלום״.

ו. און דעם אופן העבודה געפינט מען בגילוי ביי רשב״י[28]:

די י״ג שנה וואָס ער איז געווען אין דער מערה, איז ער דאָך געווען בהת־בודדות פון וועלט, ביז אַז כמה מצות מעשיות האָט ער ניט געהאַט די מעגלעכקייט זיי מקיים צו זיין, ער האָט זיי מקיים געווען נאָר ברוחניות הענ־ינים[29]. וואָס דאָס איז אַן ענין פון „רצוא״;

אָבער דאָס גופא האָט אים גע־בראַכט[30], אַז אַרויסגייענדיק פון מערה, איז זיין סדר עבודה געווען ניט התּ־בודדות און אָוועקגיין פון ישוב פון וועלט, נאָר אדרבה — „כל היכא דהוה מחי ר״א הוי מסי ר׳ שמעון״[31] — ער האָט געבראַכט אַ רפואה לעולם, און נאָך מער: „אמר איכא מילתא דבעי לתקוני״[32] — ער האָט געזוכט וואָס ער קען מתקן זיין אין וועלט.

ווייל ביי רשב״י — וואָס האָט גע־זאָגט „מדותי תרומות מתרומות מדותיו של ר׳ עקיבא״[33] — איז געווען בגלוי די שלימות אופן עבודת ר׳ עקיבא רבו, פון „נכנס בשלום ויצא בשלום״:

זיין אַריינגיין און זיין במערה (רצוא) האָט געבראַכט דעם „שוב״ — תיקון וישוב העולם.

---

24) ס׳ השיחות תש״ה ע׳ 122. ועוד.

25) ראה ל״ת להאריז״ל פ׳ ויצא ד״ה ענין הז׳ כוכבי לכת. וראה לקו״ש ח״ח ע׳ 6. ועוד.

26) ראה לקו״ש ח״א ע׳ 263 ואילך. ועוד.

27) וה״ז שלימות גם בענין הרצוא. כי זה מורה שהאדם „הגיע״ ע״י הרצוא שלו לעצמות, ולכן נרגשת בו כוונת העצמות שהיא בענין ה„שוב״, דירה בתחתונים דוקא (משא״כ רצוא שאינו מביא לשוב, ה״ה בבחי׳ הגילויים).

28) לכללות סעיף זה ראה גם לקו״ש חי״ז ע׳ 309 ואילך.

29) לקו״ת ר״פ שמיני.

30) להעיר ממשנ״ת בלקו״ש שם, שעילוי זה נעשה רק לאחרי היותו שנת הי״ג בהמערה (משא״כ אחרי י״ב שנה אמר „מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה״) — שדוקא התבודדותו עוד שנה הביאה לההנהגה דמסי ומפרק ר״ש.

31) שבת לג, ב.

32) שבת שם בסוף העמוד.

33) גיטין סז, א.

און דוגמתו בלימוד התורה שלו[34]:

איידער זיין זיין במערה „מקשי[32] **רשב"י ומפרק לי' רפב"י" און „תריסר פירוקי"**,

נאָך דער מערה „מקשי רפב"י ומפרק **לי' רשב"י" און „עשרים וארבעי פירוקי" — כפלים לתושי'.**

(משיחת ש"פ אמור, ערב ל"ג בעומר, תש"מ)

---

34) בל' הזוהר (קסא, ריש ע"ב) קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא בר נש כו'

ובפרט רשב"י וואָס בי' אחידא כו' (זח"ג רצב, א. וראה שם רפח, א).

בהר

א. אויפן פסוק[1] „ושבתה הארץ שבת לה׳״ — אז בשנה השביעית דאַרף די „ערד״ רוען און מען טאָר ניט טאָן קיין מלאכת השדה והכרם כו׳[2] — ברענגט דער זהר[3] דעם פסוק[4] „כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבוד (ובשביעית יצא לחפשי חנם)״, און זאָגט „דכל בר ישראל . . אית לי׳ נייחא בשמיטה . . בההוא נייחא דארעא אצטריכו עבדי נייחא (אין דעם „רוען״ פון דער ערד, דאַרפן אויך די קנעכט רוען) ובג״כ ובשביעית כו׳״.

בפשטות זעט אויס, אַז דער זהר לערנט דעם פשט אין „ובשביעית יצא לחפשי חנם״, אַז דאָס מיינט (ניט דעם זיבעטן יאָר פון ווען ער איז געוואָרן אַן עבד, נאָר) „שנת השמיטה״.

איז באַוואוסט די תמי׳[5]: עס איז אַ הלכה רווחת בכמה מקומות בחז״ל, אַז אַן עבד גייט אַרויס לחפשי (ניט בשנת השמיטה, נאָר) ב„שביעית למכירה״[6]; טאָ ווי זאָגט דער זהר „בההוא נייחא דארעא איצטריכו עבדי נייחא״?

און ס׳איז ניט מסתבר צו זאָגן, אַז דער זהר איז מחולק מיט די אַלע מאמרי חז״ל (בנגלה דתורה).

ב. ווּעט מען דאָס פאַרשטיין בהקדם וואָס מען געפינט בנוגע צו מצות, אַז עס איז פאַראַן אַ קיום המצוה אין אַן אופן פון „לכתחילה״, און ס׳איז פאַראַן אַ קיום המצוה (בלויז) אין אַן אופן פון בדיעבד.

וכמבואר באחרונים[7], אַז אַט דער חילוק (פון לכתחילה און בדיעבד) איז פאַראַן אפילו ביי עניני דאורייתא. און נאָכמער: ניט נאָר בנוגע צו אַזעלכע פרטים פון דער מצוה וואָס זיינען בלויז אַ תנאי צדדי — וואָס דעמאָלט קען מען פאַרשטיין אַז אפילו ווען עס פעלט אַט דער תנאי, האָט מען מקיים געווען די מצוה (עכ״פ בדיעבד) — נאָר עס זיינען פאַראַן פאַלן, וואָס דער פרט איז אין גוף ענין המצוה, און אעפ״כ איז דאָס ניט אַ תנאי לעיכובא, און מ׳איז מקיים די מצוה (בדיעבד) אויך אָן דעם פרט. און ווי מען ברענגט דערויף כו״כ דוגמאות, ואבוה דכולהו — דעם כלל[8] (ביי עניני קדשים): שנה הכתוב עליו לעכב.

ג. לויט דעם כלל, ווּעלן אויך פאַרענטפערט ווערן כו״כ ענינים תמוהים (וואָס אייניקע פון זיי ווּעלן דאָ ווייטער געבראַכט און נתבאר ווערן).

ולדוגמא (פון אַן ענין שבימים אלו): ביי ספירת העומר זאָגט דער פסוק[9] „וספרתם לכם ממחרת השבת״, וואָס מיינט בפשטות יום השבת [און ווי די צדוקים (בייתוסין) זאָגן, אַז „עצרת אחר השבת״[10], אַז מען הויבט אָן ציילן ספירה

1) פרשתנו כה, ב.
2) שם, ד.
3) פרשתנו קח, א.
4) משפטים כא, ב.
5) ראה בספרים שצויינו בניצוצי זהר שם. תו״ש למשפטים שם ס״ק ע. וראה מקדש מלך ורמ״ז לזהר שם.
6) מכילתא משפטים שם. ירושלמי קידושין פ״א ה״ב. ועוד (ראה הנסמן בתו״ש שם ס״ק נז).
7) לקח טוב (להרי״ ענגל) כלל ה׳ בארוכה.
8) יומא נא, ב.
9) אמור כג, טו.
10) ראה מנחות סה, א. פרש״י — חגיגה יז, א (במשנה): ר״ה כב, ב.